

Fjälkingevägen i Nosaby 2023. Johanna Marias hus låg bland den nya bebyggelsen till vänster i bilden.

Känsloladdat mord invid Fjälkingevägen

– Åraslöv den 20 november 1913

YVONNE PALM LUNDSTRÖM

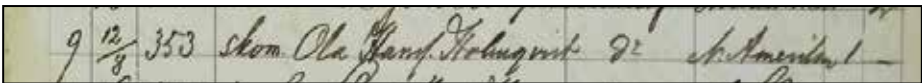
Tvätterskan Johanna Maria Liedman Holmqvist var född i Broby den 30 mars 1856. Genom äktenskap med skomakaren Ola Hansson Holmqvist den 31 december 1877 flyttade Johanna Maria 21 år gammal till Åraslöv 1 i Nosaby. Deras hem var ett eget gatuhus med traditionell tomt, invid nuvarande Fjälkingevägen. Där hade de 9 – 10 hönor och en tupp. Ola hade många kunder i sin skomakareverkstad och affärerna gick bra. Johanna Maria födde honom fyra barn. Herman Fredrik den 10 augusti 1880, Alma Charlotta den 3 januari 1884, Ida Karolina den 6 april 1885 och Johanna Maria den 7 september 1888.

Trots att allt var så välordnat runt Ola och Johanna Maria, var ändå inte Ola nöjd. Ofta satt han och drömde om Amerika när han lagade bybornas skor. Han fick höra berättelser från sina kunder och bekanta i Hammar, Nosaby och Balsby om hur bekvämt och bra man levde i Amerika och i tidningar fanns lockande annonser. En dag kunde han inte stå emot frestelsen utan han köpte en båtbiljett

Gammal ekonomisk karta över Åraslöv

från Göteborg till New York. Allt för att prova lyckan i det främmande och lockande landet andra sidan Atlanten. Att hans hustru Johanna Maria och deras fyra barn inte ville följa med till Amerika hindrade honom inte. Ola Holmqvist lämnade sin familj och reste ensam till New York den 12 augusti 1890 trots att han visste att Herman Fredrik 10 år var sjuk i någon form av slaganfall eller epilepsi och det yngsta barnet Ida Karolina bara var 2 år. Johanna Maria blev en ensam förälder till fyra barn trots att hon var gift och verkligen behövde sin mans inkomst, hjälp och stöd.

Utflyttning Ola Hansson Holmqvist, In- och utflyttningslängd Nosaby.
Nosaby-L-B-6-1871-1894-Bild-65-Sida-121

Öfversiktning öfver alla Poliskammarens-Emigranter i Malmö den 14 Augusti 1890 utpräglade kontrakter, utlämnade mellan utskrämda utvandrare, som med ångfartyget *Mabius* afgå till Malmö den 14 Augusti 1890 samt *Burard* liksom agent *S. A. Berglund* i Göteborg och *Arnold Rosbush*

Kontaktnr.	Utvandrarerna							Familiemedl.	
	No.	Ålder	Titel eller Yrke	Namn	Ålder	Emigr.	Leh.		Destination
291	5781	57	h	Willeh. Anders Larsson	11	Utvandring	Albion	Anten City	100
292	5782	57	h	Willeh. Anders Larsson	15	Utvandring	Albion	Anten City	100
293	5783	57	h	Ola William Larsson	16	Utvandring	Albion	Anten City	100
294	5784	57	h	Johan August Larsson	8	Utvandring	Albion	Anten City	100
295	5785	57	h	Ola Anders Larsson	10	Utvandring	Albion	Anten City	100
296	5786	57	h	Willeh. Anders Larsson	12	Utvandring	Albion	Anten City	100

Poliskammaren i Malmö. Utvandrarelista. SE/MSA/00780/D 3137 (1890)

När Ola rest till Amerika blev Johanna Maria ensam ägare till deras gemensamma gatuhus och bodde kvar där tillsammans med sina barn. Det var svårt att leva för ensamma mödrar vid denna tid. Johanna Maria försörjde sig och sina fyra barn i huvudsak på att hjälpa fruarna på gårdarna i Nosaby och Balsby med stortvätten. Alla dessa lakan man använt under vintern skulle när vårsolen lyste gnuggas rena på en tvättbräda i en balja med vatten och därefter kokas i lut i en kopparkittel i brygghuset. Efter att luten klappats bort sköljdes tvätten i kallt vatten och därefter hängdes den rena våta tvätten upp på tvättlinor mellan frukträden i gårdarnas trädgårdar, för att torka i solen. Tvättproceduren behövde man sedan upprepa ett par gånger under sommarhalvåret och varje gång behövdes nog Marias hjälp. På så sätt fick hon några kronor till livets uppehälle. Hon drygade också ut sin ekonomi med att i olika perioder hyra ut ett av rummen i sitt hus.

Tragiskt nog drabbades den yngsta flickan Johanna Maria av en magsjukdom och avled 9 år gammal den 10 januari 1897. Sonen Herman Fredrik levde till vuxen ålder men blev sämre och sämre och avled som 20-åring den 27 september 1900.

Nosaby kyrkoarkiv, Forsamlingsböcker, Bunden serie SE/LLA/13287/A II a/1 (1895-19)

År	Månad	Dag	Ålder	Örn	Örn	Örn	Örn	Örn	Örn	Örn			
1895	Jan	10	9	Johanna Maria	1895	Jan	10	Herman Fredrik	1897	Jan	10	9	Herman Fredrik

Johanna Maria Holmqvist Åraslöv 1 1895–1900

Hos polisen anmäldes i söndags, att Olof Holmquist i 231 Townsend st. tlidigt på morgonen samma dag aflidit utan att under sin sjukdom hafva erhållit läkarevård. I enlighet med lagens föreskrifter kommer därför undersökning rörande orsaken till dödsfallet att företagas. Det uppgifves, att mannen dog till följd af lunginflammation.

I början på år 1905 fick Johanna Maria ett meddelande från USA att hennes man Ola Hansson Holmqvist hade aflidit den 8 februari 1905 i lunginflammation. Han hade då levt 15 år i Amerika.

Johanna Maria var nu änka.

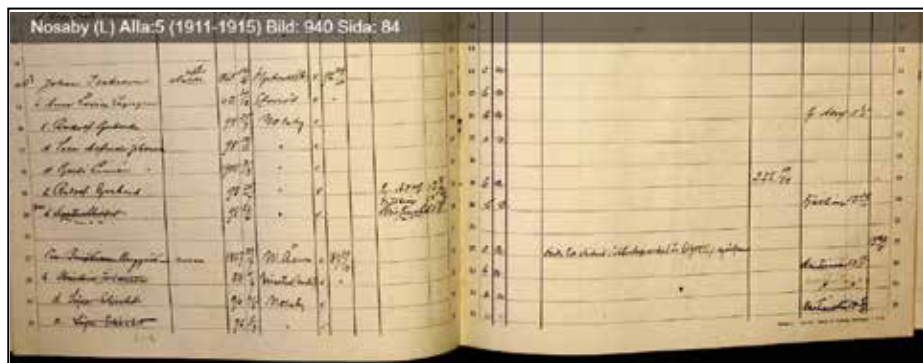
Here is the Cook County Death Index for this person
Illinois, Cook County Deaths, 1871-1994
Event Type: Death
Event Date: 05 Feb 1905
Event Place: Cook, Illinois, United States
Event Place (Original): Chicago, Cook, Illinois
Name: Olof Holmquist
Gender: Male
Age: 54
Birth Year (Estimated): 1851
Birthplace: Sweden
Death Age: 54y
Burial Date: 08 Feb 1905
Address: 231 Townsend Street Ward 22
Marital Status: Married
Occupation: Shoemaker
Race: White
Ethnicity: American
Record Number: 23
Cemetery: Mt Olive

Dokument om Ola som ändrat sitt namn från Ola till Olof Holmquist

Kanske var det på en ledig lördag och en sommardans, fem år efter sonens död och några månader efter att hon blivit änka som Johanna Maria träffade mureriarbetaren Per Bergqvist. Han var skild från sin hustru sedan ett år tillbaka. Han var muskulös genom sitt tunga arbete och såg säkert bra ut. Det uppstod en känslomässig attraktion mellan Johanna Maria och Per Bergqvist 1905.

Per Bengtsson Bergqvist var född den 29 september 1857 i N Åsum. Tidigt flyttade han till Nosaby. Han ville också prova lyckan i Amerika och reste redan den 29 mars 1880 via Danmark, men kom åter till Sverige och Nosaby den 8 november 1881.

Det Johanna Maria inte funderade över, eller kanske inte kände till, var att Per Bergqvist var känd för sitt häftiga humör och att han i vredesmod råkat döda en person i sin ungdom. Per hade blivit dömd för dråp och hade avtjänat 6 års straffarbete.

*Utsnitt Församl.bok avseende P Bengtsson Näsby 18
Nosaby-L-Alla-5-1911-1915-Bild-940-Sida-84*

Många av hans tidigare grannar visste att Per hade varit mycket brutal mot sin hustru och ofta misshandlat henne trots att hon ofta varit gravid och fött många barn. 1904 hade han via Häradsrätten blivit dömd till skilsmässa.

Per hade alltså tvingats lämna sin fru till säng och säte, som man uttryckte det 1904, och som 47-åring flyttar han in hos Johanna Maria i hennes gathus i Åraslöv 1905. Johanna Marias döttrar Alma Charlotta och Ida Karoline var 21 och 20 år och bodde inte längre hemma hos sin mor.

Johanna Maria kallades för Pers fästekvinna då de bodde ihop och inte var gifta. Per var en duglig arbetare när han var nykter men däremot ovanligt odräglig när han började förtära spritdrycker. Under de första åren som gick fungerade dock samlivet mellan Johanna Maria och Per ganska bra. Han betalade hyra till henne och han bidrog också allmänt med sina arbetsförtjänster till deras gemensamma hem. Han fick efter en tid också bli delägare i Johanna Marias hus.

Per började förtära mer och mer alkohol. Särskilt när han var onykter retade han sig på det mesta och framförallt på kvinnan i hans närhet. Följden blev att han då och då misshandlade Johanna Maria gul och blå. Misshandeln eskalerade efter att hon fått Per att skriva under ett papper som visade att hon var ensam ägare till det lilla huset och boet som de hade haft tillsammans.

I september månad hade Per till och med försökt strypa Johanna Maria, men några närstående kom till hennes räddning. Johanna Maria hade då fått nog av att ständigt vara rädd för plågsam misshandel och hon kände också på sig att hon kunde bli allvarligt skadad när Per druckit alkohol och fick sina vredesutbrott. Därför avslutade hon förhållandet med Per helt och hållet och han fick

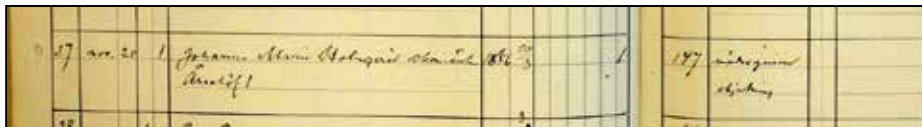
flytta ut från hennes hus. Johanna Maria skaffade sig en hyresgäst, dels för tryggheten men också för ekonomin. Snickaren Ola Andersson flyttade in i ett mindre rum i Johanna Marias hus.

Efter avskedet höll sig Per Bergqvist borta från Johanna Maria i flera dagar men den 20 november 1913 klockan fyra på eftermiddagen kom han till hennes hus. Att Ola Andersson hade flyttat in i ett av rummen hade påverkat Per. Han kände sig utkastad och förnedrad känslomässigt och ekonomiskt. Inför eftermiddagens möte med Johanna Maria hade han därför stärkt sig med en hel del alkohol.

Skymningen hade lagt sig över landskapet. Hjalmar Bondesson på nr 9 i Nosaby var i närheten av Johanna Marias hus med sina hästar när han såg Per brottas med Johanna Maria vid husets trappa. Han såg också hur han klämde henne mot entrédörren så glaset i dörren gick sönder. Johanna Maria skrek högljutt på hjälp. Hjalmar släppte tömmarna, hoppade av vagnen och sprang fram mot henne. När Hjalmar nalkades, släppte Per sitt grepp och Hjalmar stannade. Johanna Maria ropade då att Hjalmar skulle komma ända fram till dem. När Hjalmar dröjde en stund kom både Johanna Maria och Per bort till honom. Johanna Maria bad Hjalmar att följa med in i stugan och se vilken skada Per hade gjort på ytterdörren. Per log ett iskallt leende, blicken var svart när han så till Hjalmar - *Jag hindra dig inte, du kan visst följa med in, jag bryr mig inte*. Johanna Maria gick då med raska steg till stugans entré och Per följde efter. De gick igenom hallen och vardagsrummet och mot köket. Hjalmar Bondesson följde avvaktande efter och såg då genom ytterdörrens skadade glasruta hur Per tog upp en pistol ur bakfickan och avlossade ett skott in mot köket. Hjalmar vände då snabbt tillbaka för att tillkalla fjärdingsmannen. Strax efter hördes ännu ett skott.

Allt blev plötsligt så skrämmande tyst.

Smedmästaren O Mårtensson i Åraslöv tog sin gesäll med sig och sprang till Johanna Marias hus när han hörde skotten. Flera andra grannar samlades. Skymningen hade gått över i mörker. Kvinnorna och männen tittade på varandra. Någon kvinna började gråta. Plötsligt tog Mårtensson initiativet för att gå in i huset. Ytterdörren var reglad, men genom den skadade glasrutan kunde Mårtensson vrida om nyckeln på insidan. Några män följde försiktigt efter. Allt var mörkt och tyst. En man tände lampan i köket. På golvet låg både Johanna Maria och Per badande i blod. Per hade lagt sig ner med huvudet i Marias knä innan han avslutade sitt eget liv. Båda hade träffats av dödande skott i huvudet.

*Utsnitt Död- och begravningsbok Nosaby 1913
Nosaby-L-FI-4-1895-1935-Bild-970-Sida-91*

Johanna Maria var 57 år och Per var 56. De hade levt tillsammans i 8 år.

Johanna Maria Liedman Holmqvist begravdes på kyrkogården i Nosaby den 28 november 1913. Hon är gravsatt i en grav med beteckningen 1 21 26-27. I samma grav ligger även hennes son Herman Fredrik Holmqvist, född den 10 augusti 1880 och avliden den 12 augusti 1900. Gravrätten är återupplåten, så i dag finns en annan sten på platsen. Johanna Marias sten står lutad mot kyrkogårdsmuren.

Gravstenen vid kyrkogårdsmuren. I verkligheten är den ljusgrå och svårläst..

Nosaby kyrka december 2022

Vid bouppteckningen efter Johanna Maria var hon själv ägare till gatuhuset som var värt 77 600 kr. Samt ett normalt bohag för den tiden. Hon hade fordringar på utfört arbete på knappt 500 kr. Allt omräknat till dagens penningvärde.

Johanna Maria efterlämnade två gifta döttrar. Alma Charlotta och Ida Karolina.

Per Bergqvists lik skickades till Anatomiska Institutionen i Lund som brukligt var vid denna tid för mördare och för de som begått självmord. Per Bergqvist begravdes i en kista. 2022 finns hans grav i en asklund på Norra kyrkogården i Lund. Gravplatsen har nr 11 A och är upplåten i evärdelig tid, alltså för all framtid.

Källa:

- *Från Kronolänsmannen i Fjälkinge distrikt.*
Polisförhöringsprotokoll 1887-1917AI:1
Den 21 november 1913
Exp.2005-10-28 Jan-Erik Brun. Förste arkivarie.
- *Vittnen som hördes av Kronolänsmannen i Fjälkinge distrikt i samband med mordet var inspektören Hans Nilsson på Willands farm, smedmästaren O. Mårtensson i Åraslöv och åbon Hjalmar Bondesson på nr 9 Nosaby.*
- *Släktforskning och foto. Lars-Henning Persson.*
- *Föreningen Nosaby kyrka och bygd gm Sune Jadehult.*
- *Nosaby församling.*
- *Internet.*

Nytagna foton. Yvonne Palm Lundström.